

25 OKT. 2023

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van Gedeputeerde Staten van Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen

**Directoraat-generaal
Regieorganisatie Transitie
Landelijke Gebied**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 24 oktober 2023
Betreft Terugkoppeling tussentijds beeld met bevindingen uit de integrale
beoordeling van uw gebiedsprogramma en eerste maatregelpakketten

Ons kenmerk
DGRTLG / 37801315

Uw kenmerk

Geacht college van Gedeputeerde Staten,

Bijlage(n)
2

Graag bedank ik u voor uw document *Transitie Landelijk Gebied Groningen: 'Stand-van-zaken'* (hierna PPLG) en de vijf ingediende maatregelpakketten.¹ Het is duidelijk dat er hard is gewerkt. Wij waarderen de vele inspanningen van alle betrokken collega's bij zowel provincie als regio (zoals gemeenten en waterschappen), die hebben geleid tot deze eerste versie van uw PPLG. De integrale beoordeling van uw gebiedsprogramma en de ingediende maatregelpakketten heeft inmiddels plaatsgevonden, en met deze brief willen we onze bevindingen met u delen. Een tussentijds beeld dus, waarvan we u graag deelgenoot maken. Het betreft daarmee geen toezegging voor gevraagde middelen, uitsluitel hierover zal later plaatsvinden (zie hiervoor het onderdeel 'Vervolgproces: hoe verder?', verderop in deze brief).

Komende jaren zullen we als provincie en Rijk met bewoners, ondernemers en andere partners samen blijven werken aan de transitie van het landelijk gebied in Groningen. Het in ontwikkeling zijnde NPLG, uw PPLG en de eerste maatregelpakketten vormen daarvoor de basis. Gezien de urgentie van de uitdagingen waar we voor staan – de Kaderrichtlijn Water dient in 2027 te zijn uitgevoerd en het bereiken van het klimaatdoel in 2030, het herstel van de natuur is dringend en ook de toestemmingsverlening voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen dient door te gaan – is het van belang voortgang te houden in de uitvoering van de transitie. Om die reden ontwikkelen we het PPLG en NPLG stapsgewijs en starten we waar mogelijk met wat nu al kan, op basis van wat we nu weten en overzien. Dit is, met andere woorden, het begin van een meerjarig voortrollend programma. Hierbij zullen we nieuwe inzichten en ontwikkelingen in uw provincie en bij het Rijk betrekken en zo nodig integreren in ieders aanpak (waaronder het Nationaal Programma Groningen); provinciale en rijksmaatregelen zorgen immers gezamenlijk voor doelbereik op het gebied van natuur, stikstof, water en klimaat.

---

¹ Op 30 juni 2023 heeft u uw 'Stand-van-zaken' document en eerste maatregelpakketten aangeleverd. Op 12 juli 2023 resp. 8 augustus 2023 heeft de warme overdracht en interviewronde plaatsgevonden.

Tussentijds beeld met bevindingen uit de integrale beoordeling

Ons kenmerk
DGRTL / 37801315

Het proces

Het Rijk heeft in een samenwerking tussen de ministeries van BZK, IenW en LNV een tussentijds beeld gevormd van uw PPLG en de eerste maatregelpakketten. Dit tussentijdse beeld is gebaseerd op de integrale beoordeling van het PPLG en de maatregelpakketten, aan de hand van de 'Handreiking voor gebiedsprogramma's NPLG' resp. de 'Spelregels Meerjarenprogramma Transitie Landelijk Gebied'.

Onafhankelijke kennisinstellingen zijn gevraagd een ex ante evaluatie uit te voeren op de PPLG's (PBL, WUR, RIVM en Deltares) en de eerste maatregelpakketten (WEcR en Deltares).² Op grond van de uitkomsten hiervan en ons tussentijdse beeld, maar ook de verkregen inzichten uit de door u gestarte gebiedsprocessen, de verdere uitwerking van uw PPLG, en onze reactie op uw vragen aan het Rijk, vraag ik u uw PPLG en eerste maatregelpakketten verder in concreetheid uit te werken.

Het uiteindelijke oordeel volgt op de nieuwe versie van uw PPLG en de maatregelpakketten, die wij u verzoeken volgend jaar aan te leveren. Vooral nog vragen wij u een verbeterde versie van uw PPLG in te dienen in de periode 15 augustus t/m 30 september 2024; op een later moment ontvangt u hierover nadere informatie. Voor die maatregelpakketten waar u in 2024 mee wenst te starten wordt u verzocht de nieuwe, aangepaste versie in te dienen in de periode vanaf 15 januari t/m 1 maart 2024.

Tussentijds beeld

Het tussentijdse beeld zoals geschetst in deze brief bevat zowel positieve punten als punten die nadere keuzes, verdere uitwerking of concretisering behoeven. Dit beeld is gebaseerd op de bijgevoegde bevindingen en gaat in op voorwaarden en aanbevelingen, die er het meest uitspringen voor deze versie van het provinciale programma, inclusief eerste maatregelpakketten. Dat laat onverlet dat een volgende versie van het provinciale programma niet alleen aan deze, maar aan *alle* voorwaarden tegemoet zal moeten komen, zoals deze in de dan geldende Handreiking geformuleerd staan.

Wat volgt is een beknopte samenvatting uit onze bevindingen over uw PPLG:

- Uit het PPLG wordt duidelijk dat de provincie Groningen secuur te werk gaat. Zoals de titel van het PPLG aangeeft, schetst het document een uitgebreide stand van zaken van de vele facetten van het landelijk gebied, en bevat het indicatieve kaarten met mogelijke oplossingsrichtingen voor

---

² Wanneer deze ex ante evaluatie beschikbaar is, zal ik u die direct doen toekomen. Onlangs heeft de Ecologische Autoriteit echter kenbaar gemaakt dat er sprake is van gebrek aan personele capaciteit van zowel ecologisch deskundigen als werkgroepsecretarissen. Dit betekent dat zij eerst onverkort doorwerkt aan de toetsing van de natuurdoelanalyses, en aansluitend aan de slag gaat met gebiedsprogramma's. Wanneer de Ecologische Autoriteit kan starten met toetsing van gebiedsprogramma's is nog niet bekend, dit zal naar verwachting op zijn vroegst in het tweede kwartaal van 2024 zijn.

de NPLG-doelen (water, natuur, klimaat, bodem) per deelgebied. Er heeft nog geen doorvertaling plaatsgevonden naar concrete doelen per deelgebied, en ook zijn er nog geen structurerende keuzes gemaakt. De provincie wil eerst de gebiedsprocessen doorlopen en aan de hand van de uitkomsten hiervan verdere invulling geven aan de NPLG-opgaven. Dat Groningen zorgvuldigheid betracht, behoedzaam omgaat met het vertrouwen van de inwoners in het gebied en inzet op het creëren van draagvlak – onder meer door goed bezochte inloopavonden te organiseren –, begrijpen we ten volle. We realiseren ons dat deze benadering niet los kan worden gezien van de andere opgaven en dossiers waar uw provincie mee te maken heeft, in het bijzonder de aardbevingsproblematiek.

- In uw PPLG zijn gebiedsprocessen leidend. Voor deze processen zijn heldere en werkbare kaders cruciaal – niet alleen om doelen te realiseren maar bijvoorbeeld ook voor participatie van gebiedspartijen. Daarmee zijn de uitkomsten van een gebiedsproces niet geheel open. Teneinde beter grip te krijgen op hoe de gebiedsprocessen uiteindelijk vorm geven aan de doorontwikkeling van het gebiedsprogramma, vragen we aandacht voor het inzichtelijk maken van deze kaders.
- Met uw PPLG hebben wij een duidelijk beeld gekregen van de grote inspanning die de provincie doet om invulling te geven aan de diversiteit van de verschillende deelgebieden. De aandacht die de provincie heeft voor ruimtelijke kwaliteit viel ons daarbij in positieve zin op. Ook benadrukt u dat de provincie een landbouwprovincie wil blijven. Hoe dit alles samenhangt met, en wat dit betekent voor, het realiseren van de NPLG-doelen (natuur, water, bodem en klimaat) vraagt echter nog nadere uitwerking. Daarbij valt op dat de opgaven rondom water goed in beeld lijken te zijn maar dat er in het PPLG geen concreet maatregelenpakket hiervoor is beschreven. In ambtelijke vervolggesprekken is aangegeven dat de waterkwaliteit en -kwantiteit als opgaven bekend zijn. In deze gesprekken is ook aangegeven dat de opgave Water onderwerp van gesprek zal worden in de gebiedsprocessen.
- Voorts heeft het PPLG nadrukkelijk oog voor de andere ruimtelijke opgaven die in de provincie spelen en die buiten de scope van het NPLG vallen. Zo legt het 'Stand-van-zaken' document de link met de grote opgaven voor woningbouw, mobiliteit, energietransitie en de wensen rondom ruimtelijke kwaliteit. Ook wordt een duidelijke koppeling gelegd met het Nationaal Programma Groningen. De koppeling met NOVEX en koppelkansen zoals waterpeilverhoging in combinatie met natuurontwikkeling, agrotourisme, korte ketens en ecosysteemdiensten worden benoemd, maar dienen nog nader uitgewerkt te worden. Het PPLG beschrijft evenwel niet in welke mate de NPLG-opgaven bijdragen aan de meekoppelopgaven. Ook de meekoppelopgaven die sterk verbonden zijn met 'Groningen als landbouwprovincie', zoals biobased materialen, eiwitten, en biologische landbouw, verdienen verdere uitwerking.

- Het PPLG geeft nadrukkelijk aan dat er nog geen definitieve of structurerende keuzes zijn gemaakt. Hierdoor is het doelbereik van het gebiedsprogramma nog niet te toetsen. Zo zijn de maatregelpakketten, op die van Liefthinghsbroek na, niet volledig uitgewerkt waardoor toetsing op doelbereik nog niet mogelijk is.
- Tot slot: na 1 juli 2023 heeft de provincie op ambtelijk niveau aanvullende informatie aangeleverd aan het Rijk, onder meer over doelbereik en de systematiek van de maatregelpakketten. Deze gegevens zijn waar mogelijk verwerkt, en we waarderen het nazenden ervan. Het maakt dat er inmiddels een goede basis ligt voor de ontwikkeling van de volgende versie van het gebiedsprogramma en de maatregelpakketten.

Bovenstaande opsomming van onze bevindingen is slechts een samenvatting op hoofdlijnen. Verdere details en uitwerkingen ervan zijn te vinden in de bijgevoegde 'bevindingen voor tussentijds beeld van integrale beoordeling van PPLG en eerste maatregelpakketten'. Hierin zijn de voorwaarden beschreven waaraan moet worden voldaan, en staan de punten benoemd die verder moeten worden uitgewerkt of aangepast opdat uw PPLG een (gedeeltelijk) positief integraal oordeel kan ontvangen bij de uiteindelijke en definitieve beoordeling van de in 2024 in te dienen versie van uw gebiedsprogramma.

Uit de natuurdoelanalyses blijkt dat in veel Natura 2000-gebieden daadwerkelijk verslechtering heeft plaatsgevonden. Dat is in strijd met het verbod uit de Habitatrichtlijn. Ook kon verslechtering dikwijls niet worden uitgesloten wegens gebrek aan informatie of verwachte verslechtering in de toekomst. De verslechtering is vaak het gevolg van verschillende drukfactoren zoals stikstof en verdroging. Het is van belang dat de provincies, waar dit mogelijk is, direct stappen ondernemen om die verslechtering terug te dringen. Groningen kent met Liefthinghsbroek één stikstofgevoelig Natura 2000-gebied. Dit is voor de provincie een bekend gebied waar al stappen zijn gezet om de achteruitgang van de kwaliteit van de aangewezen doelen tegen te gaan. We beschouwen het als positief dat de provincie een maatregelpakket heeft ingediend om de opgaven in dit Natura 2000-gebied verder mee aan te pakken.

Maatregelpakketten

Ook het tussentijds beeld met bevindingen uit de integrale beoordeling van uw maatregelpakketten bevat zowel positieve punten als punten die nadere uitwerking en concretisering behoeven. Voordat we hieronder kort ingaan op de vijf ingediende maatregelpakketten, eerst nog twee algemene opmerkingen vooraf. Allereerst is de aanvullende informatie die ons later is toegekomen, ook hier van toegevoegde waarde gebleken. Mede dankzij deze aanvullende informatie is er een goede basis gelegd voor verdere ontwikkeling van de maatregelpakketten.

Ten tweede spreken we onze waardering uit over de diversiteit aan maatregelpakketten, waarbij de kanttekening moet worden gemaakt dat het merendeel van deze pakketten niet toetsbaar is in termen van doelbereik. Voor alle maatregelpakketten is het daarom essentieel om de bijdrage aan NPLG-doelen

verder in detail uit te werken. De vereiste mate van detail verschilt hierbij per maatregelpakket. Met name het eerder genoemde maatregelpakket Lieftingsbroek bevat een heldere beschrijving van de opgave, aanpak en benodigde maatregelen.

Ons kenmerk
DGRTLG / 37801315

De vijf maatregelpakketten:

- Het maatregelpakket **Fysieke Investing Emissiereductie** is perspectiefvol en biedt voldoende aanknopingspunten voor verdere gesprekken tussen provincie en Rijk. Het pakket is echter nog onvoldoende onderbouwd en uitgewerkt. Aangezien het pakket een verlenging is van de bestaande 'Noordelijke investeringsregeling Reductie Stikstofemissie', is het de vraag hoe wordt voortgebouwd op huidige ervaringen en hoe in de komende jaren monitoring, evaluatie en bijsturing gaan plaatsvinden.
- Het maatregelpakket **Innovatie Technische maatregelen** heeft perspectief maar roept ook vragen op. Het maatregelpakket centreert zich rond de realisatie van monovergisters. De keuze voor een technisch maatregelpakket is mede ingegeven door de wens van Groningen om een snelle start te maken – en dat waarderen we. Maar tegelijkertijd zijn er nog een aantal (technische) onzekerheden rondom deze innovatie die dit mogelijk belemmeren. Denk aan de risico's op *lock-ins*, afhankelijkheid van toelating van renure als kunstmestvervanging, voldoende schaal voor effectieve werking van monovergisters en de ruimtelijke claim die ze leggen op het gebied. Tot slot heeft het Rijk begrip voor de meekoppelkans die dit maatregelpakket legt met beschadigde mestkelders als gevolg van aardbevingsproblematiek.
- Het maatregelpakket **Lieftingsbroek** bestaat uit een aantal concrete maatregelen voor natuurherstel van het Natura2000-gebied Lieftingsbroek. De aanleiding, probleem, opgave, aanpak en benodigde maatregelen zijn helder beschreven. De voorgestelde maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van de Ecologische Autoriteit waardoor de kans op *lock-in* effecten gering is. De voorgestelde inrichting van de gronden met bosaanleg en de realisatie van de NNN-opgave, tezamen met het nemen van hydrologische maatregelen, kan bijdragen aan meerdere NPLG-doelen waaronder stikstofreductie, VHR-opgave en waterkwaliteit. Hierbij adviseren we om de versnipperde N2000-gebieden en de NNN op langere termijn te verbinden en hierop de inrichting van dit maatregelenpakket op af te stemmen.
- Over de maatregelpakketten **Strategische Grondposities en Versnellingsopgave ANLb** hebben aanvullende gesprekken plaatsgevonden en/of ze zijn behandeld in het bestuurlijk overleg van 13 september 2023. Het Rijk ziet het belang in van het maatregelpakket Strategische Grondposities, en het is haar duidelijk dat de provincie dit pakket als randvoorwaardelijk beschouwt voor de gebiedsprocessen van

het PPLG. Iets vergelijkbaars geldt voor het maatregelpakket Versnellingsopgave ANLb, ook hier ziet het Rijk de inhoudelijke meerwaarde van in. Dit pakket draagt bij aan de natuurdoelen. Op dit moment is niet duidelijk hoe na 2035 het extra beheer wordt gefinancierd. Daardoor is het ook niet mogelijk om dit mee te nemen in de huidige voorstellen voor financiering ANLb. Bovendien is het onduidelijk of er bij de betrokken ANLb-collectieven voldoende personele capaciteit is voor aanvullende activiteiten zoals voorgesteld in het maatregelpakket. Onder de kop 'Vraag en voorwaarden vanuit provincie aan het Rijk' wordt nader ingegaan op het voorstel tot gezamenlijk verkenning van de provincie omtrent deze maatregelpakketten.

Om te zorgen dat uw maatregelpakket(ten) na verdere uitwerking en aanpassing een goedkeuring of gedeeltelijke goedkeuring kunnen ontvangen, zullen deze op een aantal punten verder moeten worden uitgewerkt of worden aangepast. In het bijgevoegde 'bevindingen voor tussentijds beeld van integrale beoordeling van PPLG en eerste maatregelpakketten' zijn de ontwikkel- en verbeterpunten voor de maatregelpakketten opgenomen. Voor een gedetailleerde samenvatting van de bevindingen van de maatregelpakketten, zie de fiches 5.1 t/m 5.5 uit het bevindingen in de bijlage.

In 2024 voortzetten van de uitvoering

Het is belangrijk dat we ondanks de demissionaire status van het kabinet vaart houden in de gebiedsprocessen. De urgentie om nu door te pakken, wordt ondersteund door de Tweede Kamer, medeoverheden en maatschappelijke partners. Ook de dagvaarding van Greenpeace³ is een extra reden om niet stil te gaan zitten, maar krachtadig te handelen. Daarom is het kabinet voornemens om in 2024, nadat de kennisinstellingen een positief advies hebben uitgebracht, middels een Nota van Wijziging middelen op de LNV-begroting te reserveren voor eerste maatregelpakketten, zodat daar al in 2024 mee gestart kan worden. Op voorwaarde dat de Kamer deze begrotingswijziging vaststelt, is het mogelijk in 2024 de uitvoering op te pakken dan wel voort te zetten. Zoals eerder aangegeven zal het hier gaan om *no-regret* maatregelen: maatregelen waarvan duidelijk is dat ze bijdragen aan het doelbereik van de NPLG doelen en die geen risico op *lock-in* effecten hebben.

Voor de toekenning van middelen voor 2024 vragen wij u commitment te geven op een verbeteringslag van uw gebiedsprogramma. Daarom vraagt het Rijk dat uw provincie in de volgende versie van uw gebiedsprogramma:

- Zich committeert aan alle geregionaliseerde NPLG-doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat welke het kabinet voornemens is om op te nemen in het ontwerp-NPLG.
- Uitwerking geeft aan de structurende keuzes rond overgangsgebieden Natura2000 en voor zover van toepassing in uw provincie beekdalen en peilopzet veenweidegebieden.

---

³ Zie voor meer informatie over de dagvaarding: [2023-07-11-Dagvaarding-Greenpeace-stikstof-def.pdf](#) ([rechtspraak.nl](#))

- Globale keuzes maakt over de ontwikkelrichting van de landbouw in verschillende gebieden, mede op basis van een beter uitgewerkte analyse van het water/bodemsysteem voor het gehele landelijk gebied in de provincie.
- De noodzakelijke ruimtelijke afwegingen maakt en het ruimtebeslag inzichtelijk maakt dat samenhangt met de realisatie van de VHR-doelen 2030, het NNN en de bossenstrategie.
- Verdere acties concretiseert en opneemt die op grond van de natuurdoelanalyses nodig zijn om verslechtering tegen te gaan.

Ervan uitgaande dat uw provincie dit commitment geeft, wenst de Minister voor Natuur en Stikstof in 2024 eerste maatregelpakketten te honoreren. U wordt op korte termijn geïnformeerd hoe dit commitment vorm te geven.

Het maken van een ruimtelijke doorvertaling van de structurerende keuzes en maatregelen in samenhang met de gebiedsprocessen: u wordt gevraagd om in het gebiedsprogramma duidelijker aan te geven wat waar gaat gebeuren en wanneer. Daarbij heeft het Rijk er begrip voor dat, ook vanwege de gewenste interactie met gebiedspartijen, niet alles in één keer duidelijk kan zijn. Wel wordt u gevraagd om bij de start van de uitvoering van uw gebiedsprogramma de sturende uitgangspunten helder te hebben gemaakt. Daarbij kunt u beschrijven hoe u gefaseerd en dus meerjarig inzicht wil geven in hoe de ruimtelijke doorvertaling gemaakt kan worden. Bij het in kaart brengen van de verdere uitwerkingen voor de natuur-, water- en klimaatopgaven moet in beeld gebracht worden wat nodig is, zodat partijen daar in de verdere samenwerking volgende stappen op kunnen zetten. De (structurerende) keuzes die binnen het PPLG nodig zijn, moeten ook passen binnen het Ruimtelijk Voorstel dat u in het kader van NOVEX aan het afronden bent. Conform het provinciaal startpakket fysieke leefomgeving worden structurerende keuzes opgenomen in het ruimtelijk arrangement met de afspraak om deze te verwerken in de nieuwe Nota Ruimte en in de provinciale Omgevingsvisie. NOVEX is een cyclisch proces, (structurerende) keuzes die nu of de komende periode nog niet duidelijk zijn, worden in een volgende NOVEX cyclus meegenomen.

Vraag en voorwaarden vanuit provincie aan het Rijk

De transitie van het landelijk gebied vraagt richting en randvoorwaarden vanuit het Rijk. Vanuit meerdere provincies is aangegeven welke randvoorwaarden zij nodig hebben voor de verdere doorontwikkeling van hun PPLG. Waar mogelijk werken wij aan deze randvoorwaarden en bekijken wij samen met u hoe wij omgaan met de situatie waarin dit (nog) niet mogelijk is. Wegens de demissionaire status van het kabinet is het helaas niet mogelijk om op dit moment in de tijd op alle punten uitwerking te geven en voldoende concreet te worden. In de bijlage van deze brief is een overzicht gegeven van de meest voorkomende vragen en randvoorwaarden die provincies aan het Rijk hebben gesteld in het kader van de doorontwikkeling van hun PPLG. Hierin wordt ook ingegaan op de door u in uw PPLG en de aanbiedingsbrief genoemd vragen en voorwaarden, met name wat betreft het vervolg na het vervallen van het landbouwakkoord, PAS-melders, de VHR-doelen, en innovaties en Rav-factoren.

Vervolgproces: hoe verder?

Samen starten, samen bijsturen. Zoals aangegeven staan we aan het begin van een proces waarbij we gezamenlijk de grote opgaven in het landelijk gebied aanpakken en samen nader uitwerken waar nodig. Dit vraagt een nieuwe manier van samenwerken, die we ons eigen aan het maken zijn. Daarom is het waardevol dit proces lerend aan te pakken en elkaar de komende tijd te blijven ontmoeten om dit samen te doen. Het Rijk hecht aan het samen oppakken van vraagstukken en wil hulp bieden waar dat mogelijk is, zonder elkaars verantwoordelijkheden over te nemen of in elkaars rol te kruipen.

De komende tijd werken we met u graag samen verder aan onder meer de volgende onderwerpen, die bijdragen aan de ontwikkeling van het NPLG, de verdere uitwerking van uw PPLG en de uitvoering van maatregelen. Onderstaande overzicht is het resultaat van ambtelijk afstemming.

- De provincie heeft in haar 'Stand-van-zaken' document toegelicht op welke manier de uitbreiding van het ANLb kan bijdragen aan de doelen van het NPLG. Bovendien is het een bestaand systeem waar de provincie en collectieven gedurende een lange periode ervaring mee hebben. Maar, zoals aangegeven, financiering van beheermaatregelen uit het Transitiefonds is nu niet mogelijk, omdat volgens de voorwaarden van dit fonds duidelijkheid moet zijn over de structurele financiering van het ANLb na 2025. Het verzoek van de provincie om te overleggen of een eenmalige pilot voor het ANLb wel denkbaar is, teneinde op die manier toch financiële middelen beschikbaar te krijgen, is begrijpelijk gezien de opgave die er liggen. Hier geldt echter dat het nog onduidelijk is hoe de bijdrage aan de doelen na de pilot worden geborgd. Wij staan dan ook open voor een gesprek over de mogelijkheden en onmogelijkheden.
- Daarnaast gaan we graag in op uw verzoek van 18 september jl. om een gesprek te hebben over grondmobiliteit en de problematiek ten aanzien van de opstallen.

Toekenning van middelen

Onderdeel van de nadere uitwerking is ook om met elkaar te bespreken hoe het gevraagde bedrag voor maatregelpakketten en de dekking daarvan met elkaar in balans kunnen worden gebracht. Daarbij kijken we ook naar andere bronnen die daarvoor beschikbaar zijn. Deze brief is geen toezegging op de gevraagde middelen. Toekenning van middelen vindt plaats op grond van een aanvraag rijksbijdrage voor de (gedeeltelijk) goedgekeurde maatregelpakketten, via een regeling die naar verwachting begin 2024 wordt opengesteld. Voor de maatregelpakketten waar u in 2024 mee wenst te starten wordt u verzocht de nieuwe versie in te dienen in de periode vanaf 15 januari tot en met 1 maart 2024.

Ontwerpversie NPLG

De ontwerpversie van het NPLG wordt de komende maanden verder uitgewerkt waarna deze ter inzage zal worden gelegd. Vaststelling van het NPLG volgt naar verwachting in 2024. Bij de uitwerking worden alle bij het NPLG betrokken partijen meegenomen. De ontwikkeling en uiteindelijke vaststelling van het NPLG in 2024 betekent dat u tot in de loop van 2024 toe kunt werken naar een

volgende versie van uw PPLG. Hiermee is er tijd en ruimte om de gebiedsparticipatie in uw provincies voort te zetten en uit te bouwen, onderdelen van uw PPLG verder uit te werken en te concretiseren, rekening te houden met de inzichten die dit najaar uit de ex ante evaluatie van de kennisinstellingen gaan komen en de voorliggende terugkoppeling van het tussentijds beeld met eerste bevindingen van de integrale beoordeling van het Rijk te verwerken.

Ons kenmerk
DGRTL / 37801315

In januari 2024 komt naar verwachting een actualisatie van de *'Handreiking voor gebiedsprogramma's NPLG'* beschikbaar. Hierin zijn lessen verwerkt uit de tussentijdse beoordeling van afgelopen zomer, de feedback van betrokkenen van provincies, IPO, UvW, VNG en het Rijk en de doorontwikkeling van onderdelen van het rijksbeleid. Bij de actualisatie van de Handreiking wordt ook aangegeven wat in de actualisatie van PPLG's in 2024 mee genomen moet worden en wat kan wachten voor latere doorontwikkeling van daarop volgende actualisaties van uw PPLG's.

Ik wil u nogmaals bedanken voor het vele werk dat reeds verzet is en ik kijk uit naar de verdere samenwerking om de stappen te zetten die nu hard nodig zijn. Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Ambtelijk wordt de terugkoppeling van ons tussentijds beeld met eerste bevindingen in gesprekken verder toegelicht.

Met vriendelijke groet,

Johan Osinga,
Directeur-generaal Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Mede namens Guido Landheer (wnd. Directeur-generaal Agro, ministerie van LNV), Donné Slangen (Directeur-generaal Natuur en Visserij, ministerie van LNV), Jan-Kees Goet (voor de Directeur-generaal Landelijk Gebied en Stikstof, ministerie van LNV), Jaap Slootmaker (Directeur-generaal Water en Bodem, ministerie van IenW), Marjolein Jansen (Directeur-generaal Ruimtelijke Ordening, ministerie van BZK)